

1. 25ης Μαρτίου 111– ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗ – ☎ 50.27.990 – 50.20.990
2. 25ης Μαρτίου 74–Π. ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ –☎ 50.50.658 – 50.60.845
3. Γραβιάς 85 – ΚΗΠΟΥΠΟΛΗ – ☎ 50.51.557 – 50.56.296

Μάθημα : ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Καθηγητής : ΔΥΜΠΕΡΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Τάξη : Γ ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία : 25/11/2012

Ονοματεπώνυμο :

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ – ΟΝΕΙΡΟ ΣΤΟ ΚΥΜΑ

Ήμην πτωχόν βοσκόπουλον εις τα όρη. Δεκαοκτώ ετών, και δεν ήξευρα ακόμη άλφα. Χωρίς να το ηξεύρω, ήμην ευτυχής. Την τελευταίαν φοράν οπού εγεύθην την ευτυχίαν ήτον το θέρος εκείνο του έτους 187... Ήμην ωραίος έφηβος, κ' έβλεπα το πρωίμως στρυφνόν, ηλιοκαές πρόσωπον μου να γυαλίζεται εις τα ρυάκια και τας βρύσεις, κ' εγύμναζα το ευλύγιστον, υψηλόν ανάστημα μου ανά τους βράχους και τα βουνά.

Τον χειμώνα που ήρχισ' ευθύς κατόπιν μ' επήρε πλησίον του ο γηραιός πάτερ Σισώης, ή Σισώνης, καθώς τον ωνόμαζον οι χωρικοί μας, και μ' έμαθε γράμματα. Ήτον πρώην διδάσκαλος, και μέχρι τέλους τον προσηγόρευον όλοι εις την κλητικήν “δάσκαλε”. Εις τους χρόνους της Επαναστάσεως ήτον μοναχός και διάκονος. Είτα ηγάπησε μίαν Τουρκοπούλαν, καθώς έλεγαν, την έκλεψεν, από ένα χαρέμι της Σμύρνης, την εβάπτισε και την ενυμφεύθη.

Ευθύς μετά την αποκατάστασιν των πραγμάτων, επί Καποδίστρια κυβερνήτου, εδίδασκεν εις διάφορα σχολεία ανά την Ελλάδα, και είχεν ου μικράν φήμην, υπό το όνομα “ο Σωτηράκης ο δάσκαλος”. Αργότερα αφού εξησφάλισε την οικογένειάν του, ενθυμήθη την παλαιάν υποχρέωσιν του, εφόρεσε και πάλιν τα ράσα, ως απλούς μοναχός την φοράν ταύτην, κωλυόμενος να ιερατεύη κ' εγκατεβίωσεν εν μετανοία, εις το Κοινόβιον του Ευαγγελισμού. Εκεί έκλαυσε το αμάρτημά του, το έχον γενναίαν αγαθοεργίαν ως εξόχως ελαφρυντικήν περίστασιν, και λέγουν ότι εσώθη.

Αφού έμαθα τα πρώτα γράμματα πλησίον του γηραιού Σισώη, εστάλην ως υπότροφος της Μονής εις τινα κατ' επαρχίαν ιερατικήν σχολήν, όπου κατετάχθην αμέσως εις την ανωτέραν τάξιν, είτα εις την εν Αθήναις Ριζάρειον. Τέλος, αρχίσας

τας σπουδάς μου σχεδόν εικοσαετής, εξήλθα τριακοντούτης από το Πανεπιστήμιον ·
εξήλθα δικηγόρος με δίπλωμα προλύτου...

Μεγάλην προκοπήν, εννοείται, δεν έκαμα. Σήμερον εξακολουθώ να εργάζομαι
ως βοηθός ακόμη εις το γραφείον επιφανούς τινος δικηγόρου και πολιτευτού εν
Αθήναις, τον οποίον μισώ, αγνοώ εκ ποίας σκοτεινής αφορμής, αλλά πιθανώς
επειδή τον έχω ως προστάτην και ευεργέτην. Και είμαι περιορισμένος και
ανεπιτήδειος, ουδέ δύναμαι να ωφεληθώ από την θέσιν την οποίαν κατέχω πλησίον
του δικηγόρου μου, θέσιν οιονεί αυλικού.

Καθώς ο σκύλος, ο δεμένος με πολύ σχοινίον εις την αυλήν του αυθέντου του,
δεν ημπορεί να γαυγίζη ούτε να δαγκάση έξω από την ακτίνα και το τόξον τα οποία
διαγράφει το κοντόν σχοινίον, παρομοίως κ' εγώ δεν δύναμαι ούτε να είπω, ούτε να
πράξω τίποτε περισσότερο παρ όσον μου επιτρέπει η στενή δικαιοδοσία, την
οποίαν έχω εις το γραφείον του προϊσταμένου μου.

[...]

Όμως πτωχής χήρας ήτον η άμπελος μόνον εις τας ώρας που ήρχετο η ίδια διά
να θειαφίση, ν' αργολογήση, να γέμιση ένα καλάθι σταφύλια, ή να τρύγηση αν
έμενε τίποτε διά τρύγημα. Όλον τον άλλον καιρόν ήτον κτήμα ιδικών μου.

Μόνους αντιζήλους εις την νομήν και την κάρπωσιν ταύτην είχα όμως
μισθωτούς όμως δημαρχίας, όμως αγροφύλακας, οι οποιοι επί τη προφάσει, ότι
εφύλαγαν τα περιβόλια του κόσμου, εννοούσαν να εκλέγουν αυτοί τας καλύτερας
οπώρας. Αυτοί πράγματι δεν μου ήθελαν το καλόν μου. Ήσαν τρομεροι
ανταγωνισται δι' εμέ.

Το κυρίως κατάμερόν μου ήτον υψηλότερα, έξω όμως ακτίνας των ελαιώνων
και αμπέλων, εγώ όμως συχνά επατούσα τα σύνορα. Εκεί παραπαίω, ανάμεσα εις
δύο φάραγγας και τρεις κορυφάς, πλήρεις αγρίων θάμνων, χόρτου και χαμοκλάδων,
έβοσκα τα γίδια του Μοναστηρίου. Ήμην “παραγυιός”, αντι μισθού πέντε δραχμών
τον μήνα, τας οποίας ακολουθως μου ηύξησαν εις εξ. Σιμά εις τον μισθόν τούτον, το
Μοναστήρι μου έδιδε και φασκιές διά τσαρούχια, και άφθονα μαύρα ψωμιά ή
πίττες, καθώς τα ωνόμαζαν οι καλόγηροι.

[...]

Ο κυρ Μόσχος είχεν ως συντροφιάν το τσιμπούκι του, το κομβολόγι του, το
σκαλιστήρι του και την ανεψιάν του την Μοσχούλαν. Η παιδίσκη θα ήτον ως δύο
έτη νεωτέρα εμού. Μικρή επήδα από βράχον εις βράχον, έτρεχεν από κολπίσκον εις
κολπίσκον, κάτω εις τον αιγιαλόν, έβγαζε κοχύλια κ' εκυνηγούσε τα καβούρια.

Ήτον θερμόαιμος και ανήσυχος ως πτηνόν του αιγιαλού. Ήτον ωραία μελαχροινή, κ' ενθύμιζε την νύμφην του Άσματος την ηλιοκαυμένην, την οποίαν οι υιοί της μητρός της είχαν βάλει να φυλάη τ' αμπέλια · “Ίδού εἰ καλή, η πλησίον μου, ιδού εἰ καλή · οφθαλμοί σου περιστεραί...”. Ο λαιμός της, καθώς έφεγγε και υπέφωσκεν υπό την τραχηλιάν της, ήτον απείρως λευκότερος από τον χρώτα του προσώπου της.

Ήτον ωχρά, ροδίνη, χρυσαυγίζουσα και μου εφαινετο να ομοιάζη με την μικρήν στέρφαν αίγα, την μικρόσωμον και λεπτοφυή, με κατάστιλπνον τρίχωμα, την οποία εγώ είχα ονομάσει Μοσχούλαν. Το παράθυρον του πύργου το δυτικόν ηνοιγετο προς τον λόγγον, ο οποίος ήρχιζε να βαθύνεται πέραν της κορυφής του βουνού, οπού ήσαν χαμόκλαδα, ευώδεις θάμνοι, και αργιλλώδης γη τραχειά. Εκεί ήρχιζεν η περιοχή μου. Έως εκεί κατηρχόμην συχνά, κ' έβοσκα τας αίγας των καλογήρων, των πνευματικών πατέρων μου.

ΘΕΜΑΤΑ

1. Ποια βασικά γνωρίσματα του Παπαδιαμάντη μπορείτε να επισημάνετε στο συγκεκριμένο απόσπασμα; Να αναφέρετε τρία από αυτά επαληθεύοντας το καθένα με ένα παραδείγμα μέσα από το κείμενο.

(Μονάδες 15)

2. α. Να εξετάσετε σε μια παράγραφο (140 λέξεις περίπου) τη λειτουργία της περιγραφής στο ακόλουθο χωρίο: «Η παιδίσκη θα ήταν είχα ονομάσει Μοσχούλαν»

(Μονάδες 10)

β. Να επισημάνετε στα αποσπάσματα που σας δόθηκαν δύο εκφραστικά μέσα και να εξετάσετε το ρόλο τους μέσα στο κείμενο

(Μονάδες 10)

3. «Μια ερμηνεία του διηγήματος «Όνειρο στο Κύμα» είναι να ιδωθεί το διήγημα ως μια εκδήλωση της αντίθεσης φύσης και πολιτισμού [...] ενώ μια άλλη ερμηνεία του διηγήματος έχει ως άξονα την αντιπαράθεση της ευτυχισμένης εφηβείας στη φθορά της ωριμότητας [...].»

(Δ. Τζιόβας, Το Παλίμψηστο της Ελληνικής Αφήγησης: Από την Αφηγηματολογία στη Διαλογικότητα, Οδυσσέας 1993). Συμφωνείτε με τις παραπάνω ερμηνευτικές προσεγγίσεις του διηγήματος του Παπαδιαμάντη; Βρείτε στοιχεία μέσα από τα αποσπάσματα που σας δόθηκαν για να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 20)

4. Να εντοπίσετε και να σχολιάσετε τη σκοπιμότητα της ειρωνείας στο ακόλουθο χωρίο: «Μόνους αντιζήλους δι' εμέ», σε μια παράγραφο 120 -140 λέξεων.

(Μονάδες 25)

5. Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο, τα αποσπάσματα από το «Όνειρο στο Κύμα» με τα αποσπάσματα από το διήγημα του Παπαδιαμάντη «Υπό τη βασιλικήν δρυν»

«Όταν παιδίον διηρχόμην εκεί πλησίον, επί οναρίου οχούμενος, δια να υπάγω να απολαύσω τας αγροτικές μας πανηγύρεις, των ημερών του Πάσχα, του Αγίου Γεωργίου και της Πρωτομαγιάς, ερρέμβαζον γλυκά μη χορταίνων να θαυμάζω περικαλλές δένδρον, μεμονωμένον, πελώριον, μίαν βασιλικήν δρύν. Οποίον μεγαλείον είχεν! Οι κλάδοι της χλωρόφαιοι, κατάμεστοι, κραταιοί, οι κλώνες της, γαμψοί ως η κατατομή του αετού, ούλοι ως η χαίτη του λέοντος, προείχον αναδεδημένοι, εις βασιλικά στέμματα. Και ήτον εκείνη άνασσα του δρυμού, δέσποινα αγρίας καλλονής, βασίλισσα της δρόσσου ... Από τα φύλλα της εστάλαζε και έρρεεν ολόγυρά της «μάννα ζωής, δρόσος γλυκασμού, μέλι το εκ πέτρας» [...] Μετά πολλά έτη, όταν, ξενιτευμένος από μακρού επέστρεψα εις το χωρίον μου και επεσκέφθην τα τοπία εκείνα, τα προσκυνητήρια των παιδικών αναμνήσεων, δεν εύρον πλέον ουδέ τον τόπον ένθα ήτο ποτέ η Δρυσ η Βασιλική, το πάγκαλον και μεγαλοπρεπές δένδρον, η νύμφη η ανάσσοισα των δρυμώνων. Μία γραία με την ρόκαν της, με δυο προβατίνας τας οποίας έβοσκεν εντός αγρού πλησίον, ευρίσκετο εκεί, καθημένη έξωθεν της μικράς καλύβης της. Όταν την ηρώτησα τι είχε γίνει το «Μεγάλο Δένδρον», το οποίον ήτον έναν καιρόν εκεί, μοι απήντησεν.

Ο σχωρεμένος ο Βαργένης το έκοψε μα κι εκείνος δεν είχε κάμει νισάφι με το τσεκούρι του. Όλο θεόρατα δέντρα, τόσο σηµαδιακά πράµατα..... Σαν το κοψε κι ύστερα, δεν είδε χαϊρι και προκοπή. Αρρώστησε, και σε λίγες μέρες πέθανε..... Το Μεγάλο Δέντρο ήταν στοιχειωμένο.

(Μονάδες 20)

ΚΑΛΗ ΤΥΧΗ!!!!